

Edukacja

Przegląd wpływu działań Plan International
w Europie Wschodniej i Środkowej (2022–2025)

Odpowiedź humanitarna Plan International na kryzys w Ukrainie

Plan International zainicjowała swoją Humanitarną Odpowiedź na Kryzys Uchodźczy związany z Ukrainą bezpośrednio po eskalacji wojny w Ukrainie w lutym 2022 r., uruchamiając działania w Polsce, Mołdawii i Rumunii. Organizacja ustanowiła swoją obecność w Ukrainie w sierpniu 2022 r. i od tego czasu wzmacnia zintegrowane programy humanitarne realizowane przez partnerów społeczeństwa obywatelskiego w Europie Wschodniej i Środkowej (ECE).

Odpowiedź humanitarna Plan International i jego partnerów ma na celu ograniczenie podatności i ryzyk, z jakimi mierzą się uchodźcy, osoby wewnętrznie przesiedlone oraz osoby dotknięte konfliktem na terytorium Ukrainy oraz w krajach przyjmujących. Oprócz zapewniania bezpośredniej, ratującej życie pomocy humanitarnej, celem Plan International jest również przeciwdziałanie nierównościom strukturalnym oraz promowanie sprawiedliwości społecznej, płciowej oraz ekonomicznej w ECE poprzez wzmacnianie odporności, dobrostanu i sprawczości dziewcząt, młodych ludzi, a także grup mniejszościowych lub niedominujących.

Dzięki konsekwentnemu utrzymywaniu poziomu wydatków realizowanych przez partnerów powyżej 70%, zlokalizowane i oparte na partnerstwie podejście Plan International zapewniło szybsze, lepiej dostosowane do kontekstu oraz bardziej zrównoważone dostarczanie pomocy, przy jednoczesnym wzmacnianiu długoterminowego potencjału lokalnych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w ECE. W latach 2022–2025 podejście to umożliwiło Plan International dotarcie do ponad 1,7 miliona osób poprzez 65 partnerów i 87 projektów realizowanych w czterech krajach.

Zasięg działań Plan International według kraju w ECE

291 tys. uczestników objętych wsparciem w ramach 24 projektów.

20 partnerów do tej pory.

72% budżetu w wysokości 18 mln EUR przekazano partnerom.

70 tys. uczestników objętych wsparciem w ramach 15 projektów.

11 partnerów do tej pory.

79% budżetu w wysokości 12 mln EUR przekazano partnerom.

1,2 mln uczestników objętych wsparciem w ramach 33 projektów.

22 partnerów do tej pory.

71% budżetu w wysokości 41 mln EUR przekazano partnerom.

151 tys. uczestników objętych wsparciem w ramach 15 projektów.

12 partnerów do tej pory.

69% budżetu w wysokości 10 mln EUR przekazano partnerom.

Kluczowe wnioski

Programy edukacyjne Plan International oraz jego partnerów realizowane w całej ECE zapewniły ciągły dostęp do wysokiej jakości nauki pomimo konfliktu, przymusowych przesiedleń oraz wyzwań systemowych. Kontynuacja edukacji okazała się również kluczowa dla integracji dzieci, młodzieży i młodych dorosłych (CAY) dotkniętych przesiedleniem i uchodźstwem w ich nowych społecznościach:

- W Ukrainie, mimo trwających zakłóceń, różnorodne formy wsparcia realizowane przez Plan International i jej partnerów umożliwiły CAY kontynuowanie nauki, natomiast działania związane z odbudową szkół zwiększyły dostęp do **wysokiej jakości edukacji**.

- W krajach przyjmujących kontynuacja edukacji oraz działań społecznych zapewniła bezpieczne przestrzenie dla uchodźców z grupy CAY, a kursy językowe aktywnie wspierały ich integrację ze społecznościami lokalnymi.

1,1 mln

osób objętych **działaniami edukacyjnymi** Plan International i jej partnerów w ECE.

Wpływ interwencji w obszarze edukacji¹

Od początku działań Plan International w Ukrainie różnorodne formy nauczania zdalnego i stacjonarnego (w tym zajęcia wyrównawcze, edukacja naprawcza oraz zajęcia pozalekcyjne) zapewniały, że CAY pozostają zaangażowane w naukę pomimo trwających zakłóceń. Współpraca Plan International z Ministerstwem Edukacji wzmocniła odporność systemu edukacji, a bezpieczne przestrzenie w schronach umożliwiły dzieciom naukę w bezpiecznych warunkach. W ostatnim okresie partnerzy zapewnili uczniom klas 5–11 nieprzerwany dostęp zarówno do formalnych, jak i alternatywnych form kształcenia. Pomimo utrzymujących się zakłóceń spowodowanych konfliktem, wdrożono kompleksowy pakiet zajęć wyrównawczych z kluczowych przedmiotów. Sesje z logopedami odpowiadały również na indywidualne potrzeby edukacyjne i wspierały całościowy rozwój dzieci.

Zapewnienie niezbędnego wyposażenia przez partnerów oraz rehabilitacja infrastruktury szkolnej zwiększyły dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych w Ukrainie. Przykładowo instalacja 13 punktów dostępu do wody zapewniła szkołom i przedszkolom w obwodzie mikołajowskim dostęp do wody pitnej, co przełożyło się na lepszy dostęp do edukacji. Ponadto odbudowa szkół w obwodach czerkaskim, chmielnickim, kirowohradzkim i winnickim poprawiła środowisko nauki i zaangażowanie uczniów,

szczególnie na obszarach wiejskich. Wyraźna poprawa warunków nauki oraz wprowadzenie nowych narzędzi dydaktycznych i angażujących aktywności zwiększyły motywację i uczestnictwo dzieci. Interwencje partnerów w Ukrainie podkreślają tym samym znaczenie wsparcia infrastrukturalnego dla wzmacniania odporności usług edukacyjnych.

W krajach przyjmujących kontynuacja edukacji i działań społecznych zapewniła bezpieczne przestrzenie dla uchodźczych CAY. W Mołdawii i Rumunii formalne i alternatywne formy edukacji pomogły przywrócić poczucie normalności rodzinom uchodźczym. Centra społecznościowe i huby edukacyjne z pracownikami komputerowymi umożliwiły dzieciom kontynuującą naukę w ukraińskim systemie edukacji poprzez zdalne kształcenie w uporządkowanym środowisku. Rozwiązanie to odciążało rodziców, którzy w przeciwnym razie musieliby wspierać dzieci w nauce online w domu. Ostatecznie, choć promowały również edukację cyfrową, pracownicy komputerowe zapewniły dzieciom namiastkę normalności.

W **Polsce** interwencje ukierunkowane na poczucie własnej wartości, regulację emocji oraz zaangażowanie społeczne dzieci doprowadziły do wyraźnych zmian behawioralnych i postaw wśród uczestników. Przykładowo zajęcia teatralne, joga oraz sesje przy-

¹ Plan International stosuje zintegrowane podejście w swojej odpowiedzi humanitarnej, realizując działania w ramach wielu obszarów programowych w poszczególnych projektach. Choć cała strategia oraz portfolio projektowe Plan International w ECE mają charakter humanitarny, interwencje – w tym działania z zakresu ochrony oraz edukacji – również są działaniami humanitarnymi i często mają charakter ratujący życie.

Nauczycielka prowadzi zajęcia w piwnicy przedszkola w obwodzie charkowskim © Words Help / Georgiy Ivanchenko

wódcze wspierały potrzeby psychospołeczne i rozwojowe uczestników, zapewniając poczucie stabilności, przynależności i możliwości ekspresji w warunkach długotrwałego przesiedlenia. Połączenie aktywności artystycznych, fizycznych i refleksyjnych przyczyniło się do dobrostanu emocjonalnego i reintegracji społecznej.

Kursy językowe aktywnie wspierały integrację uchodźczych CAY w krajach przyjmujących. W **Pol-sce**, na przykład, szeroki wachlarz metod stosowanych przez partnerów Plan International – w tym integracja praktyk SEL (Nauki Kompetencji Społecznych i Emocjonalnych) – sprzyjał dobrostanowi i wzajemnemu zrozumieniu, jednocześnie wzmacniając integrację w klasach. Międzykulturowe kluby debat oraz zajęcia mieszane stworzyły także możliwości integracji wykraczające poza pierwotny zakres działań.

Podobnie w **Moldawii** przyspieszony program edukacyjny, obejmujący zajęcia pomostowe z języka

rumuńskiego, pozwolił zaspokoić pilne i krótkoterminowe potrzeby edukacyjne CAY dotkniętych kryzysem. Program ponownie oswoił ich z klasą szkolną i procesem formalnej nauki, jednocześnie oferując działania nieformalne wzmacniające kompetencje SEL. Przyjęty przez Ministerstwo Edukacji i Badań, program ten służy obecnie jako kluczowe narzędzie dla moldawskich szkół przyjmujących uczniów uchodźczych.

Również w **Rumunii** zajęcia językowe wspierane przez Plan International i partnerów przyczyniły się do lepszych rezultatów integracyjnych dzieci i nastolatków. Część z nich osiągnęła biegłość na poziomie rodzimych użytkowników języka, a dzieci i młodzież uchodźcza z Ukrainy stopniowo nawiązywały relacje z rumuńskimi rówieśnikami także poza szkołą. Choć interwencje umożliwiły uchodźcom zapisanie się do rumuńskich szkół, niektórzy nastolatkowie wyrażali nawet chęć kontynuowania studiów wyższych w Rumunii.

Jakie są kluczowe potrzeby i wyzwania edukacyjne w ECE?

Wybrane wnioski z badań Plan International

CAY w Ukrainie oraz ci, którzy od eskalacji wojny mieszkają w Polsce, Rumunii i Mołdawii, doświadczyli poważnych zakłóceń w edukacji. Ponieważ wielu z nich już wcześniej doświadczyło przerw związanych z nauką online w czasie pandemii COVID-19, badania Plan International wskazują, że programy zapewniające ciągłość wysokiej jakości edukacji pozostają wysoce istotne w ECE.¹

Ryzyka bezpieczeństwa związane z nauką stacjonarną w Ukrainie

W **Ukrainie** ciągłe zakłócenia spowodowane koniecznością szukania schronienia wpływają na zdolność nastolatków do uczęszczania do szkoły, otrzymywania spójnej edukacji oraz pogłębiają ich poczucie braku bezpieczeństwa w środowisku szkolnym. Zgodnie z badaniami Plan International nastoletnie dziewczęta w Ukrainie podkreślały, że bezpośrednie zagrożenie ostrzałem, zagrażające ich bezpieczeństwu fizycznemu, przysłaniało doświadczenia edukacyjne.

Choć nastolatki wyrażały obawy dotyczące ryzyk związanych z edukacją stacjonarną, szkoły w zachodniej i centralnej Ukrainie zostały ponownie otwarte przy zastosowaniu dodatkowych środków bezpieczeństwa. Jednak pomimo budowy nowych lub wzmacniania istniejących schronów przeciwbombowych, szkoły często nie są w stanie zapewnić **bezpiecznych zajęć stacjonarnych** z uwagi na ograniczoną pojemność schronów.

Edukacja online nie jest rozwiązaniem preferowanym

Choć nastolatki w Ukrainie czują się bezpieczniej w domu niż w szkole, **podkreślają znaczenie bezpośrednich interakcji dla procesu uczenia się i socjalizacji**. Niezależnie od wieku, płci i kraju, młodzież dotknięta wojną wyraża tęsknotę za powrotem do szkół, ponownym kontaktem z rówieśnikami oraz doświadczeniem „normalności”.

Ukraińska młodzież wskazywała również na frustrację związaną z nauką online, zwracając uwagę na spa-

Dzieci uczą się w klasie w jednym z laboratoriów EduTech w Moldawii © Amicii dei Bambini

dek jakości nauczania i efektów kształcenia, obniżone morale oraz rosnące trudności w utrzymaniu motywacji i koncentracji. Ponieważ edukacja online w dużej mierze zależy od dostępu do urządzeń, energii elektrycznej i Internetu, często konieczne jest bardziej elastyczne podejście do realizacji zadań, gdy uczniowie nie mają stałego dostępu do tych zasobów.

Integracja z nowymi systemami edukacyjnymi w krajach przyjmujących

Dowody z badań Plan International pokazują, że **bariery językowe** stanowią główną przeszkodę w integracji nastolatków z nowymi systemami edukacyjnymi. W **Polsce** podręczniki i materiały nie były dostosowane do potrzeb uczniów z Ukrainy. Ponieważ wielu z nich równolegle uczestniczy w zajęciach online w ukraińskich szkołach, aby zachować ciągłość edukacji w ukraińskim systemie, zwiększone obciążenie nauką ogranicza ich obecność w polskich szkołach oraz udział w zajęciach pozaszkolnych.

Podobne wyzwania zgłaszano w **Rumunii**. Od 1 maja 2023 r. nastolatki uchodźcze z Ukrainy muszą być zarejestrowane w krajowym systemie edukacji, aby kwalifikować się do pomocy finansowej. Jednak bez wystarczających kompetencji językowych nie są w stanie uczestniczyć w zajęciach, dlatego wiele osób kontynuuje zdalną naukę w systemie ukraińskim, co może pogłębiać izolację społeczną w społeczności przyjmującej.

Jednocześnie istnieją możliwości integracji. Uczniowie uczęszczający do polskich szkół wskazywali, że pomimo licznych trudności szkoła zapewnia pewną rutynę, a także możliwości nauki języka polskiego i **budowania relacji rówieśniczych**. Prace grupowe oraz aktywności pozalekcyjne okazały się korzystne dla polskich i ukraińskich uczniów w tworzeniu więzi i relacji. Uczniowie uchodźczy doceniają również wsparcie ze strony części polskich nauczycieli oraz ukraińskich asystentów międzykulturowych.

Potrzeba integracji interwencji MHPSS z edukacją W Polsce, zgodnie z badaniami Plan International, brak wsparcia psychopedagogicznego dla uczniów z Ukrainy był jednym z najpoważniejszych problemów zaobserwowanych na początku eskalacji wojny. Choć personel szkolny był świadomy potencjalnej traumy doświadczanej przez uchodźców, wskazywał na potrzebę rozwoju kompetencji, w tym w zakresie **diagnozowania i reagowania na trudne emocje, rozpoznawania sytuacji zagrażających bezpieczeństwu emocjonalnemu uczniów** lub wymagających specjalistycznych interwencji. Oprócz szkoleń dla nauczycieli, asystenci międzykulturowi odegrali kluczową rolę w zapewnianiu poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego, wspieraniu uczniów w radzeniu sobie z różnicami kulturowymi, wspomaganie procesów edukacyjnych oraz ułatwianie kontaktu z rodzicami.

Dziewczynka z nowym plecakiem przekazany przez organizację partnerską Plan International w Moldawii © Plan International

Chcesz dowiedzieć się więcej o potrzebach i wyzwaniach w obszarze edukacji w ECE?

Zobacz następujące raporty:

[Culturally Diverse Schools](#) (sierpień 2022)

[Young People on the War in Ukraine](#) (czerwiec 2023)

["It is cool here, no doubt about it... but home is home": Exploring the subjective wellbeing of children and adolescents living in Poland in the face of the war in Ukraine](#) (listopad 2023)

[Adolescent Girls in Crisis – Voices from Ukraine, Poland and Romania](#) (czerwiec 2024)

Bibliografia

Plan International (2022) *Culturally Diverse Schools*. Dostępne na: <https://plan-international.org/publications/culturally-diverse-schools/>; Plan International (2023) *Young People on the War in Ukraine*. Dostępne na: <https://plan-international.org/publications/young-people-on-the-war-in-ukraine/>; UNICEF, Save the Children and Plan International (2023) *„It is cool here, no doubt about it... but home is home”: Exploring the subjective well-*

being of children and adolescents living in Poland in the face of the war in Ukraine. Dostępne na: <https://plan-international.org/poland-en/publications/children-adolescents-wellbeing-face-war-ukraine/>; Plan International (2024) *Adolescent Girls in Crisis – Voices from Ukraine, Poland and Romania*. Dostępne na: <https://plan-international.org/publications/girls-in-crisis-ukraine/>.

O Plan International

Plan International jest niezależną organizacją rozwojową i humanitarną, działającą na rzecz praw dzieci i równości dziewcząt. Wierzymy w siłę i potencjał każdego dziecka, choć wiemy, że często są one ograniczane przez ubóstwo, przemoc, wykluczenie i dyskryminację. I to właśnie dziewczęta doświadczają tych barier najdotkliwiej.

Współpracując z dziećmi, młodzieżą, ich opiekunami oraz organizacjami partnerskimi, dążymy do stworzenia sprawiedliwego świata, eliminując podstawowe przyczyny problemów, z którymi mierzą się dziewczęta i dzieci w trudnej sytuacji. Chronimy prawa dzieci od chwili narodzin aż do osiągnięcia dorosłości, pomagając im przygotować się na kryzysy i przeciwności losu oraz skutecznie na nie reagować. Wprowadzamy zmiany w praktykach i politykach na poziomie lokalnym, krajowym i globalnym, wykorzystując nasze zasięgi, doświadczenie i wiedzę.

Od ponad 85 lat jednoczymy zdeterminowanych optymistów, aby wspólnie zmieniać życie dzieci w ponad 80 krajach.

Nie zatrzymamy się, dopóki wszyscy nie będziemy równi.

 @plan-international

 @planinternational

 @planinternationaltv

 @plan.international

 @planinternational

 @planinternationalece

 @planglobal

 @planinternationalece